

Салдат той, для яго далёкай, а для маладых пакаленняў невядомай, вайны. Мы бачым яго ў будзённым натоўпе з пабляклымі і выцвілымі ад часу планкамі ўзнагарод, затузанага сённяшнім пахмурным жыццём. Хочам мы таго ці не, а ён нагадвае нам, што 22 чэрвеня 1941 года цудоўна-прыгожым чэрвеньскім раннім ранкам у нашы хаты, у наша жыццё, у нашу гісторыю ўварвалася вайна.

Навукоўцы цяпер вагаюцца, ці называць яе Вялікай Айчыннай, палітыкі хочуць давесці, што ніякага вераломнага нападу Германіі

на СССР не было, і ўжо ў нашай сядомасці ўжываецца новы стэрэатып — Гітлер і Сталін аднолькава вінаватыя перад светам за ўзнікненне той вайны. Калі астыне запал дыскусій і супярэчлівых меркаванняў, гісторыя расставіць усё па сваіх месцах і адмерае кожнаму належнае.

А сёння мы нагадваем усім беларусам: і тым, хто ацалеў тут, і тым, хто ўратаваўся за мяжой: 51 год назад наша зямля скаланулася ад першых выбухаў вайны...

Фота А. КЛЕШЧУКА.

«Гэты артыкул з'яўляецца спробай прааналізаваць адносіны прадстаўнікоў польскага руху да беларускага. Аналіз заснаваны на публікацыях віленскага польскага друку 1905—1907 гадоў. Як гістарычная крыніца гэты друк савецкімі гісторыкамі не даследаваўся. Гісторыкі Польшчы не разглядалі яго ў якасці крыніцы па гісторыі нацыянальных адносін. Але яго вывучэнне дазваляе па-новаму глянуць на многія праблемы гісторыі Беларусі і Літвы».

«ТАК БЫЛО, ТАК ПАВІННА БЫЦЬ»

Стар. 4.

ПРОСИМ вас дапамагчы нам, украінцам Берасцейшчыны. Не з уласнай волі апынуліся мы па-за межамі Украіны, і нас па чарзе намагаліся асіміляваць то паякі, то вялікарсы, то беларусы. Нашы продкі данеслі да нас і перадалі нам украінскую мову, культуру, народныя традыцыі. Мы таксама хочам зберагчы іх і перадаць нашым дзецям і ўнукам.
Праўленне Украінскага грамадскага культурнага аб'яднання Брэсцкай вобласці (УГКА БВ).

г. Брэст,
Беларусь.

А НА ПАЛЕССІ ГОМАН

«ЗАБЫТАЕ ПЛЕМЯ»

Гэты ліст разам з запрашэннем прыехаць на суд мы атрымалі ў студзені сёлёшняга года. Прыехаўшы ў Брэст, сустрэліся са старшынёй аб'яднання М. КАЗЛОУСКІМ.

— Наша аб'яднанне, — гаворыць Мікола Сцяпанавіч, — створана 18 лютага 1990 года, і 12 красавіка таго ж года яно было зарэгістравана ў Брэсцкім аблвыканкаме са статусам аматарскага. (Дарэчы, гэта першая дзеючая Украінская арганізацыя ў той частцы Палесся, якая ў свой час адыйшла да Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі — Н. В.). А праз год, 23 верасня 1991 года, Брэсцкі аблвыканком сваім рашэннем адмовіў нам у рэгістрацыі статута УГКА БВ, чым фактычна пазбавіў нас права на існаванне і паставіў па-за законам.

— Што паспела зрабіць аб'яднанне за час свайго існавання?

— У нас створаны і дзейнічаюць асяродкі УГКА БВ у Брэсце, у раёнах — Берасцейскім, Кам'янецкім, Драгічынскім, Кобрынскім, Жабінкаўскім ды Пінскім. Пад эгідай УГКА ў горадзе Брэсце працуе Украінскі народны ўніверсітэт культуры. Дзякуючы намаганням, вялікім высілкам члена аб'яднання Веры Вабко, у 1991—92 навучальным годзе 162 вучні ў школах Кобрына і Драгічынскага раёна вывучаюць родную Украінскую мову. Мы выпусцілі ўжо два нумары газеты «Голос Берастейшчыны».

— А можна пазнаёміцца з вашым часопісам? Тым больш, што, зазірнуўшы ў некалькі кіёскаў горада, на жаль, ніводнага выдання на Украінскай мове я не ўбачыла.

— Калі ласка. Дарэчы, ужо ў першым нумары мы звярталі ўвагу нашых чытачоў на тую акалічнасць, што ва Украінскамоўнай частцы Брэсцкай вобласці, дзе пражывае прыблізна 1 мільён людзей, не выдаецца ніводнага часопіса на роднай мове.

— Хацелася б больш падрабязна пачуць пра гісторыю вашага краю.

— Да 1341 года наш край быў састаўной часткай Ва-

льнскага ды Галіцка-Валынскага княстваў. Наша мова, культура, традыцыі бяруць свой пачатак ад валынян, якія ў сваю чаргу з'яўляюцца творцамі і носьбітамі Украінскай культуры і мовы. За доўгія стагоддзі нявольныя чужыніцы намагаліся пазбавіць карэнае насельніцтва ўсяго нацыянальнага: палляні не прызнавалі за нам права належаць да якога-небудзь народа, называлі нас «палешчукамі». Як дабро навязвалі нам апавяданне — «далучэнне да польскай культуры». У 1939 годзе сталінскі рэжым назваў нас беларусамі ды далучыў нас да Беларусі. Хто «добраахвотна-прымусова» не пагаджаўся з гэтым, ішоў на вялікую небяспеку быць рэпрэсраваным. Тады ж старажытную назву, вядомую яшчэ з летапісаў, найбуйнейшага горада Палесся і аднаго з самых буйных гарадоў Заходняй Украіны — Бярэсця замянілі расейскай назвай Брэст. Было зроблена ўсё, каб Украіна выкрасліла са свайой гісторыі Палессе — гэта «забытае племя» Украінскага народа, як назваў палешкуоў Іван Франко.

— Пазнаёміўшыся з другім нумарам «Голосу Берастейшчыны», даведваемся пра Украінскі культурны ўздым у Прыбужскім краі ў другой палове 20-х гадоў, пра дзейнасць Украінскага таварыства «Просвіта». З якога часу пачаўся заняпад Украінскай духоўнасці на Берасцейшчыне і што было таму прычынай?

— Пачынаючы з 1939 года афіцыйныя ўлады перастаналі прызнаваць факт існавання на Берасцейшчыне карэнага Украінскага этнасу. На Берасцейшчыне ажыццяўлялася палітыка гвалтоўнай беларусіфікацыі. Можна прывесці шмат прыкладаў, калі пры выдачы пашпартаў украінцам без іх згоды органы міліцыі самавольна змянялі напьянальнасць на беларускую. Адно за адной пачалі зачыняць Украінскія школы. І цяпер у нас, на Берасцейшчыне, няма ніводнай школы (у 1940-м годзе іх было 58), не маем мы ў Брэсце не толькі Украінскіх бібліятэк, а нават

(Заканчэнне на 3-й стар.)

ПАСЛЯ ВІЗІТУ

ФЕРМЫ ЦІ КАЛГАСЫ?

— З такога калгаса наўрад ці хто захоча выйсці, — сказаў С. Шушкевіч у гутарцы з журналістамі пасля таго, як агледзеў свінакомплексе, каўбасны цэх, цяпліцу, фруктасховішча калгаса «Кастрычнік». — Аднак і фермерскія гаспадаркі — у гэтым сёння мы таксама пераканаліся — не лёгка шчытыя. У спадучэні розных форм уласнасці — будучыня нашай вёскі.

Такі быў яго выснаў пасля наведання фермерскіх і калгасных гаспадарак Гродзеншчыны. Пакуль што ў вобласці ўсяго 185 фермераў.

«ЭКСПРЭС-НАДЗЕЯ»

АД НАРОДА ЗША

Персанальныя пасылкі з прадуктамі разыходзяцца па 125 тысячача адрасоў у гарадах і вёсках Беларусі. Менавіта столькі сем'яў, што жывуць у нясціжы, вызначылі ўдзельнікі акцыі «Экспрэс-надзея», якая працягваецца ў нашай рэспубліцы. Як ужо паведамлялася, яе арганізатары — Міністэрства сельскай гаспадаркі ЗША, якое дзейнічае ад імя свайго ўрада, прыватная камерцыйная арганізацыя «Сіці хоўл інтэрнэшнл», заснаваная сям'ёй ужо вядомага ў нашай рэспубліцы свайёй дабрачыннасцю пастара Пола Моара, а таксама аддзелам гуманітарнай дапамогі пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Не толькі муку, рыс, сухое малако і алей знаходзяць старыя, інваліды і хворыя ў старанна запакаваных скрынках, але і пісьмо, асагалоўленае «З любоўю ад народа Злучаных Штатаў Амерыкі».

РАЗЗБРАЕННЕ

СПАТРЭБІЦА СЕМ ГАДОЎ

«Для таго каб поўнасцю пазбавіцца ад стратэгічнай ядзернай зброі, Рэспубліцы Беларусь спатрэбіцца сем гадоў».

Пра гэта заявіў у гутарцы з карэспандэнтам БЕЛТА народны дэпутат Беларусі, намеснік старшыні Камісіі Вярхоўнага Савета рэспублікі па пытаннях нацыянальнай бяспекі, абароны і барацьбы са злчыннасцю Леанід Прывалаў.

«Каб правесці гэтую аперацыю хутчэй, — сказаў ён, — патрэбны велізарныя сродкі, якія, улічваючы эканамічны непарадак, цяжкасці з фарміраваннем бюджэту, стварэннем уласных узброеных сіл, мы не можам сабе дазволіць. Але ўжо ўдакладняюцца пункты выгрузкі, дастаўкі на тэрыторыю Расійскай Федэрацыі, распрацоўваецца сістэма кантролю прадстаўнікамі Беларусі за знішчэннем вывезеных з яе тэрыторыі ядзерных зарадаў. Утрымліваць стратэгічнае наступальнае ядзернае ўзбраенне мы не збіраемся. Пазіцыя рэспублікі па данаму пытанню прынцыповая».

ДАРАЖЭ

ТЭЛЕФОН СТАНОВІЦА РАСКОШАЙ

З 16 чэрвеня ў рэспубліцы ў сярэднім утвая павялічыліся тарыфы на паслугі сувязі насельніцтву. Цяпер за ўстаноўку тэлефона нам прыйдзеца плаціць 1800 рублёў, месячная абанементная плата за яго павялічваецца да 30 (а некалі было ўсяго 2), а за радыёкропку — да 3-х рублёў. Напалавіну менш трэба будзе плаціць ветэранам. Згодна з Законам «Аб ветэранах», упершыню ўстанаўліваецца 50-працэнтная сцідка для іх. Усё роўна дарага, вядома. І Міністэрства сувязі, добра разумеючы гэта, выказвае насельніцтву сваё спачуванне, але зрабіць інакш не можа. Вырас і працягвае расці кошт энерганосьбітаў і электраэнергіі, транспартных паслуг. Амаль у 20 разоў падскочыла цана камутацыйнага абсталявання, у 25 — кабельных вырабаў. АТС на 10 тысяч нумароў, якая каштавала ў 1990 годзе максімум 5, сёння патрабуе ўжо 100 мільёнаў.

Тое ж і з поштай — з-за падаражання транспартных перавозак. У выніку страты галіны толькі ў першым квартале склалі каля 100 мільёнаў рублёў. А да канца года, калі не павышаць цаны на сувязь, яны пагражаюць дасягнуць 2-х мільярдаў. Зразумела, што ва ўмовах, калі страты перавышаюць даходы, галіна існаваць не зможа.

МІЛАСЭРНАСЦЬ

СУПРАЦЬ ЗЛЧЫННАСЦІ

МУС НА СЦЕЖЦЫ БАРАЦЬБЫ

Для папярэджання групавых парушэнняў грамадскага парадку з боку моладзі і падлеткаў за паркамі культуры і адпачынку, дыскаўкамі, клубамі і іншымі пунктамі ў рэспубліцы замацавана каля дзвюх з палавінай тысяч работнікаў міліцыі. Нарады патрульна-паставой службы набліжаны да піянерскіх лагераў, дачных пасёлкаў, прыгарадных зон адпачынку. Значная частка супрацоўнікаў пераведзена на начны рэжым работы, створаны мабільныя групы для правядзення рэйдаў па найбольш крымінагенных пунктах.

У адпаведнасці з сумесным загадам Міністэрства ўнутраных спраў і абароны Рэспублікі Беларусь з 15 ліпеня арганізавана сумеснае патруляванне супрацоўнікаў міліцыі і ваеннаслужачых у вярочні час 5 разоў у тыдзень у тых гарадах, дзе ёсць гарнізоны. У сувязі з тым, што шмат нараканняў выклікае стан правапарадку ў паяздах, найбольш крымінагенныя маршруты ўзяты пад суправяджэнне міліцыі. Сярод іх паязды нумар 79 Гродна—Масква, нумар 3 Масква—Мінск і некаторыя іншыя. Для таго, каб хутчэй выявіць абкра-

ПРАФЕСІЯ — АРГАНІСТ

У тым, што ён стане прафесійным музыкантам, Аляксандр Ісанаў не сумняваўся. Спачатку вучыўся ў Мінскай школе мастацтваў на харавым аддзяленні. Але найбольш яму падабаўся арган. І юнак вучыўся іграць на гэтым старадаўнім інструменце ў касцёлах Гродзеншчыны. Сапраўдную ж адукацыю атрымаў ужо ў Вільнюсе. Там жа і застаўся працаваць арганістам у саборы Святой Марыі, а таксама працягвае вучобу ў вопытных музыкантаў. Нядаўна Аляксандр Ісанаў прыежджаў у Мінск. Тут ён выступіў з канцэртамі, на якія запрасіў былых аднакласнікаў і настаўнікаў. НА ЗДЫМКУ: за арганам — Аляксандр ІСАНАЎ.

ПЕРШЫ НАЦЫЯНАЛЬНЫ

МУЗЫЧНЫ СЛОУНІК

Першы вялікі тлумачальны беларускі музычны слоўнік энцыклапедычнага тыпу рыхтуецца ў Інстытуце гісторыі, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук Беларусі. Выданне мяркуюць два варыянты — руска-беларускі і беларуска-рускі з уключэннем этымалогіі іншамоўных слоў і транскрыпцыі. Група музыказнаўцаў і філолагаў, працуючы пад кіраўніцтвам доктара навук Г. Куляшовай, распрацоўвае музычную тэрміналогію на беларускай мове.

ВЕСТКІ АДУСОЛЬ

● Два газаводы пройдуць паблізу Оршы, Крупак, Мінска да граніцы з Польшчай. Газ, які будзе паступаць па іх, поўнасцю забяспечыць Беларусь палівам. Будаўніцтва іх плануецца спецыяльнай праграмай пастаўкі газу еўрапейскім краінам.

● У Беларусі, дзе маецца больш 30 турмаў, Ізлятараў, калоній, адбываюць пакаранне 18 тысяч зняволеных. Колькасць іх у хуткім часе можа павялічыцца яшчэ на 5 тысяч, якіх збіраецца высласць да нас Расія. Гэта людзі, якія былі асуджаны ў Беларусі, а пакаранне адбываюць у месцах зняволення ў Расіі.

● Брагінскі масласправад спыніў вытворчасць каўбасных сыроў. Прычына: няма каму рабіць у цэгу — большасць сыравараў выехалі за межы горада, далей ад радыяцыйнай зоны. З-за адсутнасці рабочых не сёння-заўтра перастануць выпускаць прадукцыю іншыя прадпрыемствы Брагіна. Людзі перасяляюцца ў больш бяспечныя месцы.

● Беларускае згуртаванне вайскоўцаў звярнулася да міністра абароны рэспублікі з паграбаваннем забараніць выкарыстанне афіцэрамі салдат тэрміновай службы, а таксама тэхнікі для будаўніцтва асабистых дач, гаражоў, дамоў. Гэтая з'ява шырока распаўсюджана ў былой Савецкай Арміі.

● Пры спробе прадаць замежнаму грамадзяніну каля 30 танкавых прыбораў начнага бачання затрыманы 8 жыхароў Барысава, з іх — трое вайскоўцаў. Аперацыю па захопу на месцы злчынства раскрадальнікаў зброі і ваеннай маёмасці, якіх нявала ў арміі, правялі Камітэт дзяржаўнай бяспекі і ўпраўленне контрразведкі.

● Беларускае чыгунка на мяжы крызісу: рэсурс лакаматыўнага парка выпрацаваны на 70 працэнтаў, а 42 працэнты яго амартызавана поўнасцю. Новай тэхнікі і запчастак частак няма. 690 кіламетраў пуцей патрабуюць капітальнага рамонту. Узростае пагроза бяспекі руху.

«Паводзіны Вярхоўнага Савета цяпер, напярэдадні рэфэрэндуму, нагадваюць дзейні дрэннай футбольнай каманды, якая вядзе блыздасную адбойную гульню. Прапануецца прыняць Закон аб прыватызацыі і — не прымаецца. Навошта? Наменклатурная ж «прыватызацыя» і так ідзе паспяхова. Тады прапануе Апазіцыя Народнага Фронта праект закона аб прыватнай уласнасці на зямлю. Не трэба такога закона, — вырашылі «народныя абраннікі». Затым выносіць БНФ праект закона аб карупцыі. Але не патрэбны гэтым «народным абраннікам» і такі закон. Яшчэ чаго, і так адны непрыемнасці. Тады прапануе Апазіцыя праект рэформы Вярхоўнага Савета. Але і рэфармацыя дэпутаты-наменклатуршчыкі таксама ня хочыць. І рэфэрэндуму не жадаюць, і рэфармаў бяжыць, і «языка не хацяць». А калі прапанавалі «парламенту» прыняць прысягу на вернасць народу і дзяржаве Беларусь у нававыбранга міністра абароны, «народныя абраннікі» ажно рукамі замахаў — «не нада». Ну і ну, як кажучы, слоў няма. Перафразуючы Купалу — а чаго ж бы захацелася ім, слатым, глухім? ...Пытанне для псіхолага».

Зянон ПАЗЫНЯК,
народны дэпутат Беларусі.

Сто дзетак з Беларусі прыбылі на аздаравленне і адпачынак у нямецкі горад Гютерсло. Гэта акцыя — вынік дамоўленасці паміж германскай кампаніяй «НОА ПРОМОУШН» і кіраўніцтвам Рэспублікі Беларусь. Зваротным рэйсам самалёт даставіў у Беларусь 8 тон грузаў гуманітарнай дапамогі.

НА ЗДЫМКУ: першыя мінуты на зямлі Германіі.

ТАКІ ВЫСОКІ І ТАКІ НИЗКІ КОШТ УЗНАГАРОД

НІБЫ СВАЁ СУМЛЕННЕ ПРАДАЮЦЬ

...Паміраючы, дзядуля Васіль падарыў свайму ўнуку, майму сябру Канстанціну, пяцірублёвую залатую манету і Георгіеўскі крыж. Большага багацця стары за ўсё доўгае жыццё не набыў.

Крыж ён атрымаў на мікалаеўскай вайне. Расказвалі людзі, якія некалі служылі з ім, што салдат царскай арміі Васіль Гнілякевіч на той вайне пад агнём ворага змог выцягнуць з балота гармату. За гэты подзвіг і атрымаў крыж. Але на людзях тую дарагу ўзнагароду стары не насіў: можа баяўся, каб «георгій» не згубіўся, а можа таму, што было і небяспечна, бо ў сталінскія часы за такую смеласць людзі траплялі нават у спіс рэпрэсіраваных.

...Сын Васіля Іван вярнуўся з Вялікай Айчыннай з сямю медалямі і ордэнамі. І таксама ўзнагароды насіць не стаў: адразу ж аддаў Канстанціну.

Малы паказваў іх сябрам, хваліўся, што яго тата «ажно тысячы фашыстаў забіў». І за гэта яму далі столькі ордэнаў і медалёў. На самай жа справе Іван Гнілякевіч нікога не забіў. Больш таго, за ўсю вайну не зрабіў ніводнага выстралу, служыў каптэнармусам, забеспячэнцам. Але з чыйсьці лёгкай рукі яго штораз уключалі ў спіс узнагароджаных.

— Было сорамна атрымаваць медалі, — казаў нам, калі падраслі, дзядзька Іван. — Даў слова ніколі іх не надзяваць.

І гэта слова стрымаў. Жыў сціпла. Не лічыў сабе, як кажуць, стопрацэнтным франтавіком. Калі тыя збіраліся на дзень Перамогі ці іншыя святы, не прыходзіў, адмовіўся ад ільгот удзельнікам вайны.

На жаль, гэты выпадак не адзінаковы. Часам нават самыя высокія ўзнагароды траплялі яўна не па адрасу.

Невядома прыйшлося пісаць пра франтавіка Пятра Міхаленку, які працаваў у Акадэміі навук. Ён расказаў пра аднаго штабс-капітана. Той таксама за ўсю вайну не зрабіў ніводнага стрэлу. Пры першай жа небяспечы паперадзе ўсіх бег хавацца ў бліндаж ці бомбасховішча. Аднак змог «заслужыць» з дзесятак ордэнаў і медалёў. Больш таго, займаў пасведчанне на прыватнае яму званне... Героя Савецкага Саюза.

Другі прыклад. (Аб ім расказаў партызан брыгады імя Сямірдова Міхаіл Бязмен). Пры камандзіры аднаго з партызанскіх атрадаў была маладая жанчына. Яна чысціла бульбу, калі рыхтавалася ежа кіраўніку народных мсціўцаў. Аднаго разу прыйшла разнарадка (і такое было!) на ўзнагароджанне «асоба вызначыўшыся ў баях з фашысцкімі захопнікамі» партызан. У гэты спіс трапіла і маладая жанчына. Ёй далі ордэн Баявога Чырвонага Сцяга. У той жа час падрыўнік, які пусціў пад адхон варажы цягнік, атрымаў толькі... падзяку камандавання.

— Ніколі не магу пагадзіцца, ды і не толькі я, і з пастановамі былога ўрада Саюза ССР аб «пагалоўным» узнагароджанні ветэранаў вайны, скажам, ордэнам Вялікай Айчыннай вайны. Узнагарода вельмі высокая, і ёй трэба даражыць, узнагароджваць па канкрэтных заслугах. Якая тут справядлівасць, калі ордэн атрымлівае і той, хто рызыкаваў кожны дзень сваім жыццём, знаходзячыся ў самым пекле баёў, і той, хто

стаяў у запасе ў далёкім тыле. Заўвага слушная. Хаця нельга адмаўляць і таго факта, што ў большасці сваёй многія франтавікі маюць высокія ўзнагароды па заслугах.

Назваву некалькі прозвішчаў сваіх землякоў, што жылі ці жывуць на Навагрудчыне. Гэта браты Салабуціны, бацька і сын Вайтовічы, партызаны Левановіч, Дударэвіч... На іх грудзях было шмат ордэнаў і медалёў. І кожны атрыманы за спраўды геройскі ўчынак у гады вайны. Браты Салабуціны, напрыклад, наводзілі жыхарам фашысцкіх лётчыкаў-асаў, а адно прозвішча Вайтовіча пранізвала страхам кожнага паліцая, які служыў на немцаў у Люблінскім раёне.

Часам я бываю на святах ветэранаў. Аднаго разу заўважыў, што не-не ды і не бачна ўзнагарод на іх пінжаках. Пацікавіўся: у чым справа? Шкада новага касцюма!..

Аказалася, справа ў іншым. Ехаць па месцах былых баёў з рэгаліямі на грудзях стала небяспечна. Бо здарліся выпадкі, калі ветэранаў рабавалі. Забіралі не кашалькі, а менавіта медалі і ордэны. У адным выпадку малады, дужыя хлопцы зрывалі рэгаліі проста з грудзей франтавіка, у другім — маглі дэталёва разведаць, дзе той пражывае, каб потым залезці ў дом і ўкрасці. Гэта называецца — абрабаваць інтэлігентна.

Вось так інтэлігентна абрабаваў былога франтавіка Мікалая Сцяпанавіча (ён прасіў не называць яго прозвішча) пляменнік Віктар з Мінска. Прыехаў «сваячок» да дзядзькі ў госці і прыхавіў шэсць найменшых рэгалій.

— Я яму на дарогу і сала, і яек, і каўбас даў, а ён так па-ступіў, — з горыччу казаў мне былы франтавік. — Ніколі не падумаў бы, што гэта яго работа. Людзі толькі падказалі, што Віктар прадае медалі ў Мінску. Я — да яго. Пытаюся, ці мае былі ўзнагароды. Ён і адпірацца не стаў: таае. Яшчэ ўхмыляецца. Кажы, я за таае ўзнагароды машыну купіў, прапановае паехаць пакатацца. Мне ж адразу кепска стала, доктара выклікалі.

Для пляменніка медалі ці ордэн — сродак нажывы. Для Мікалая Сцяпанавіча — боль сэрца, а яшчэ і фізічны боль. Прад Масквой у моцны мороз яму ампутавалі пальцы на левай назе. Пад Каўнасам варажы асколак прабіў чэрап... І такі цяжкі напамінак нібы напісаны на кожнай ўзнагародзе. Таму і на кожнай ветэрану. Былі. Цяпер не вернеш. Бо такія, як пляменнік, не дараслі яшчэ да поўнага разумення таго, што зрабілі.

Палохае: не дарастуць ніколі. Бацькоўская ўзнагарода для многіх з'яўляецца не больш, чым «бляшкэй», за якую можна атрымаць вялікія грошы. Колькі за што? Баюся памыліцца. Скажам, ордэн Славы III ступені яшчэ ўчора каштаваў 22 тысячы рублёў, сёння, я ўпэўнены, за яго папросяць і болей. У Беларусі, як і ў іншых рэспубліках былога СССР, вельмі ўжо некалькі гадоў запар ідзе гандаль баявымі і працоўнымі ўзнагародамі.

Будзем справядлівымі: прадаюць, купляюць не толькі маладыя людзі, якія ніколі не нюхалі порыху. Ці нават тыя, каго ўзнагародзілі «па спіску», не за

нейкі там подзвіг.

...У рэкламным дадатку некалькі аб'яў: «Прадаю медалі». Набіраю першы выпадковы нумар тэлефона, дамаўляюся аб сустрэчы. Праз паўгадзіны заходжу ў дом на вуліцы Каліноўскага. З цяжкасцю абараняючыся на палачку, гаспадар кватэры садзіцца на металічны ложак, запрашае прысеці на табурэтку. Гэта табурэтка ды яшчэ нешта нахшталь тумбачкі-стала — вось і ўся мэбля ў аднапакёвай кватэры.

Крыху адсопшыся, гаспадар дастае з-пад падушкі пачак з-пад запалак, кладзе на дрыжачую далонь ужо абшарпаны ордэн Чырвонай Зоркі. Ніжэй разшаецца перадаць мне яго ў рукі. Глытаючы камяк у горле, дрыготкім голасам скажу:

— Сем... не — пяць тысяч прашу, — раптам усхліпае і працягае: — Быццам сваё сумленне прадаю.

Потым, так і не даўшы мне ў рукі ордэн, хавае яго назад у пачак, пачынае расказаць.

— Я, украінец Гарноська і яшчэ адзін беларус з-пад Гомеля Чугло — экіпаж «трыццацічацвёркі». Пад Каўнасам трапілі ў пераплёт. Камандзір загадае нашаму экіпажу знішчыць процітанкавую гармату. Але нас падбілі. У жывых застаўся я адзін, а Гарноська і Чугло згарэлі ў танку. Так што, лічыце, адзін ордэн на траіх. Але перайце, што мне рабіць?..

І тут ветэран расказаў пра сваё жыццё. Пакуль жыла жонка, пакуль сам працаваў, было няблага. Але не стала жонкі, пачало падводзіць здароўе, давялося звольніцца з работы. Ад нажытага толькі і засталіся тыя рэчы, аб якіх я ўспамінаў вышэй. Як жыць? Дзе ўзяць сродкі на існаванне?.. Пытанне балолае не толькі для Сямёна Валянцінавіча (так ён сябе называў). Вось і рашыўся, як ён казаў, на апошнюю меру. Не, хочацца верыць, што сумленне ўсё ж узяло верх, не здарыўся яму ветэран. На развітанне ён так і сказаў: «Мінутная слабасць мінула. Ніколі не дарую сабе тую аб'яву. Не прадам я гэты ордэн. Ён належыць не толькі мне, але і маім баявым сябрам. Яны хоць і мёртвыя, але не даруюць мне».

...Не так даўно праходзіў калі музей Вялікай Айчыннай вайны. Перад уваходам сядзеў сталых гадоў мужчына і гандляваў баявымі ўзнагародамі. (Ці не кашчунства гэта!) Прасіў (ці не рублі, а валюту). Угэ-вожаў купіць «для ўнукаў, бо хутка ў рэспубліцы не застанецца ніводнага медалі і ордэна. І на гэтым можна зрабіць добры бізнес літаральна праз год-два».

На жаль, гэта праўда. Хоць і горка, але праўда. Медалі і ордэны ў хуткім часе стануць антыкварнай рэдкасцю. Як сталі рэдкасцю юбілейныя манеты, многія маркі, выпушчаныя ў былым СССР.

Маркі, манеты... Яны прадаваліся і купляліся заўсёды. Але як можна прадаць сямейную рэліквію — ордэн, медалі, як можна не ганарыцца тым выдатным, што зроблена нашымі продкамі? Тым, што стаіць вышэй і савецкага рубля, і амерыканскага долара.

Яўген ТУРАЙКЕВІЧ.

«ЗАБЫТАЕ ПЛЕМЯ»

[Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар.]

Украінскіх адрэлаў у існуючых бібліятэках, не вядзецца трансляцыя украінскіх праграм па тэлебачанні і г. д. Таму, стварыўшы два гады назад сваё аб'яднанне, мы і паставілі сабе за мэту: захаваць этнічную ідэнты-

насць палескіх украінцаў, забяспечыць ім роўныя правы з беларусамі, асабліва ў галіне асветы, культуры, дапамагчы рэалізаваць права на сваю родную мову і нацыянальную прыналежнасць.

Інтэр'ю ўзяла Ніна БАІ.

Кіеў — Брэст — Кіеў.

Р.С. Брэсцкі суд, які адбыўся ў студзені, так, на жаль, і не адмяніў неправеранага раішэння аб'яўканкома адносна рэгістрацыі статута культурнага гаворыства. Дарэчы, пра гэты ж праблему М. Казлоўскай гаворыў на Кангрэсе ўкраінцаў у Кіеве, дзе былі таксама і дэпутаты Вярхоўнага Савета Беларусі. Магчыма, гэта і паскорыла станоўчае вырашэнне пытання. Статут Украінскага грамадска-культурнага аб'яднання Берасцейскай вобласці зарэгістраваны 04 лютага 1992 года.

(«Вісті з Украіны»).

Ад рэдакцыі: Перадрукоўваючы гэты матэрыял з украінскай газеты «Вісті з Украіны», што таксама, як і «Голас Радзімы», выдаецца ў першую чаргу для суайчынікаў за межамі Радзімы, ставім толькі адну мэту: інфармаваць нашых чытачоў пра тое, што адбываецца ў Беларусі, да чаго дажылі нагоды той краіны, якая некалі называлася СССР. А ўжо паміж украінцамі і беларусамі была эталонная дружба!

Не станем паглыбляцца ў канфлікт паміж УПКА БВ і адміністрацыйнымі ўладамі вобласці, але думаем: штосьці іх штурхнула на гэты крок. Урэшце канфлікт уладжаны, і статут таварыства зарэгістраваны. Паводле яго, УПКА ставіць мэтай «актыўна падтрымліваць дэмакратыю нашага грамадства, дабівацца гарманізацыі ў міжнацыянальных адносінах» і г. д. Звычайны набор трафарэтных фраз, неабходных для статута.

Але як можна «гарманізаваць» міжнацыянальныя адносіны, калі беларусаў адносіць да «асімілятару», «папоўчужыніцаў»? Калі беларусам прыпісваць палітыку «валтоўнай асіміляцыі» украінцаў? Беларусам, якія самі амаль цалкам зрусіфікаваны.

Вядома, можна рабіць экскурсы ў гісторыю аж да часоў Галіцка-Валынскага княства і сцвярджаць, што Брэсцчына — гэта забытыя цукот Украіны. А некаторыя на Палессі сягаюць яшчэ далей у глыбіню стагоддзяў, калі на тых абшарах было мора Герадота. І сцвярджаюць, што тут была Грэцыя, а палешука — нашчадкі старажытных элінаў.

Далей можна зайсці ў такія разважаннях. Асабліва, калі яны падаграваюцца братамі-украінцамі з Валыні і Львова, дзе друкуюцца і адкуль засылаюцца на Беларусь розныя антыбеларускія выданні.

Збегам акалічнасцей здарылася так, што пакуль «Забутае племя» дачакалася публікацыі, у рэдакцыю прыйшоў дакумент, які мае непасрэднае дачыненне да закранутай тэмы. Гэта «Заява праўлення грамадска-культурнага аб'яднання «Полісся» па Заходняму Палессі». Не будзем яе пераказваць, а падаём цалкам, не навязаючы сваіх каментарыяў.

«На працягу апошніх дзесяці гадоў, — гаворыцца ў зая-

ве, — спачатку па віне нацыянальна-нігілістычнага партнаментальнага кіраўніцтва рэспублікі, а ў цяперашні час пад уплывам беларускіх нацыяналістычных сіл у асобе, перш за ўсё, лідэраў Сацыял-дэмакратычнай Грамады, БНФ і кіраўніцтва Камісіі Вярхоўнага Савета РБ па адукацыі, культуры і захаванню гістарычнай спадчыны вядзецца ўпартае і неразумнае супрацьдзеянне натуральнаму працэсу заходнепалескага нацыянальнага і культурна-моўнага адраджэння.

Такое супрацьдзеянне прывяло да заканамерных негатывных вынікаў: на Заходнім Палессі (Брэсцка-Пінскі рэгіён) РБ спеюць і аб'ядноўваюцца палітычныя сілы, якія арыентаваны як на заходнепалескі сепаратызм, так і на далучэнне тэрыторыі Заходняга Палесся да Украіны.

Супрацьдзеянне сепаратыскай і праўкраінскай тэндэнцыям на Заходнім Палессі магчымае і разумнае толькі ў выглядзе ўліку нацыянальных і культурна-моўных інтарэсаў заходніх палешукоў, забеспячэння іх задаволенасці на дзяржаўным узроўні, г. зн., шляхам заканадаўчага прызнання факта існавання заходнепалескага этнасу з яго асобымі інтарэсамі, дзяржаўнага забеспячэння захавання і развіцця заходнепалескай культуры, традыцый і мовы.

Праўленне Грамадска-культурнага згуртавання «Полісся», адхіляючы праўкраінскую і не прымаючы сепаратыскай тэндэнцыі ў вырашэнні нацыянальнага пытання, адстойваючы прынцып нацыянальна-культурнай аўтаноміі для Заходняга Палесся, заклікае ўсе грамадскія і палітычныя сілы, усіх палітычных лідэраў і дзяржаўных асоб Рэспублікі Беларусь, для якіх блізка ідэя нацыянальнага пагаднення, якія жадаюць бачыць Беларусь цэльнай і непадзеленай, правадзіць у пытанні Заходняга Палесся рэальную і дэмакратычную палітыку, якая ўлічвае інтарэсы заходніх палешукоў і, перш за ўсё, іх права — самастойна вызначыць свой нацыянальны і культурна-моўны лёс.

Ці не здаецца вам, што на Палессі нешта спея? Як бы не адмахваліся ад палешука-украінскай праблемы, некаторыя нашы палітыкі, але яна ёсць.

НЕ ПРОЙДЗЕ НИХТО

Група парушальнікаў з 16 чалавек затрымана на адной з застаў Брэсцкага пагранічнага. Парушальнікі — жыхары далёкага ад Беларусі Пакістана. Яшчэ ў красавіку ў іх закончылася віза на ўезд у Расію, але да сябе дадому яны вяртацца не спяшаліся. Шукалі сувязі, каб нелегальна перайсці граніцу ў раёне Брэста і праз Польшчу дабрацца да Германіі. Там планавалі зрабіць грошай. Праваднікам, што ўзяліся дапамагчы пераадолець пагранічны заслон, было выплачана 12 тысяч долараў, на працягу трох дзён пільна вывучаліся маршруты.

Падобнае здарэнне адбылося і на адной з застаў каля Гродна. Там таксама затрыманы грамадзяне Пакістана. Іх было 6, яны даўно выношвалі думку нелегальна перабрацца ў Польшчу. Будучы ў Маскае, атрымалі там фіктыўны польскія выскікі, заплацілі прадуктамі харчавання, грашыма. Крыху пачакаўшы, перабраліся ў Гродна. Употаі наведваліся да дзяржаўнай граніцы, уважліва вывучалі змены пагранічных нарадаў, сігналізацыю. Але перайсці граніцу ні тым, ні другім не ўдалося.

РЭВАЛЮЦЫЯ 1905—1907 гадоў для нацыянальнага руху народаў, якія жылі на тэрыторыі Беларусі і Літвы, з'явілася пераломнай падзеяй. Пасля частковай адмены з пачатку рэвалюцыі нацыянальных абмежаванняў узмацніўся працэс фарміравання нацый, які пачаўся яшчэ ў XIX стагоддзі. Гэтым працэсам было ахоплены і польскае, і беларускае насельніцтва краю. Аднак беларускі і польскі нацыянальны рухі знаходзіліся на розных узроўнях развіцця. Беларускі рух лавінен быў вырашаць яшчэ многія задачы нацыянальна-культурнага развіцця. Польскі рух у краі абаяраўся на доволі моцныя культурныя пазіцыі і ў легальным друку патрабаваў поўнай адмены ўсіх нацыянальных абмежаванняў. Розным быў і ўзровень нацыянальнай самасвядомасці ў беларусаў і палякаў. Беларуская нацыя складалася як сялянская, а ў польскім нацыянальным руху ў краі вядучую ролю ігралі землеўладальнікі, якія складалі большасць памешчыкаў Беларусі і Літвы. Як правіла, гэта былі нашчадкі паланізаванай ў XVII—XVIII стагоддзях беларускай шляхты.

Ва ўмовах цеснага культурнага, эканамічнага, палітычнага і рэлігійнага ўзаемадзеяння польскі і беларускі нацыянальны рухі не маглі існаваць ізалювана. Гэты артыкул з'яўляецца спробай прааналізаваць адносіны прадстаўнікоў польскага руху да беларускага. Аналіз заснаваны на публікацыях віленскага польскага друку 1905—1907 гадоў. Як гістарычная крыніца гэты друк савецкімі гісторыкамі не даследваўся. Гісторыкі Польшчы не разглядалі яго ў якасці крыніцы па гісторыі нацыянальных адносін. Але яго вывучэнне дазваляе па-новаму глянуць на многія праблемы гісторыі Беларусі і Літвы.

У часы рэвалюцыі ў Вільні выходзіла 30 польскіх і польскамоўных перыядычных і аднадзённых выданняў.

Да масавых легальных выданняў, вывучэнне якіх дазваляе аналізаваць пазіцыі розных колаў польскага грамадства Беларусі і Літвы, адносяцца «Кур'ер літэўскі» (1.09.1905 г.—10.08.1915 г.), «Навіны Віленскія» (4.01—20.02.1906 г.), «Газета Віленская» (15.02—27.07.1906 г.), «Дзёнік Віленскі» (8.08.1906—1914 г.). Нацыянальныя адносіны шырока асвятляліся «Кур'ерам літэўскім» і «Дзёнікам Віленскім», «Газета Віленская» асабліва цікаваці да гэтай тэмы не працягвалася, а «Навіны Віленскія» ў якасці самастойнай наогул яе не ставілі.

Адраджэнне польскага друку ў Вільні пачалося 1 верасня 1905 года. У гэты дзень выйшаў першы нумар «Кур'ера літэўскага». Гэтае выданне прадоўжыла даўняе традыцыі. Газета з такой назвай упершыню з'явілася ў Вільні ў 1759 годзе. Выдавалі яе езуіты. З тых часоў выданне неаднаразова перарывалася. У апошні раз гэта здарылася ў 1863 годзе. Паражэнне паўстання паставіла польскае насельніцтва краю ў досыць складаны палітычны, эканамічны і культурны ўмовы. У ліку многіх мер русіфікацыйнай палітыкі быў забаронены польскі друк.

Рэдактарам новага «Кур'ера літэўскага» быў І. Астраруг-Сядоўскі, выдаўцом — Іпаліт Корвін-Мілеўскі. Калі першы з іх быў досыць выпадковай фігурай (былі варшаўскі адвакат, які не меў журналісцкага вопыту), то пра выдаўца, які адначасова з'яўляўся ўладальнікам газеты, трэба сказаць асобна. Гэта адзін з найбольш прыкметных дзеячаў польскага нацыянальнага руху ў краі. Пасля заканчэння Парыжскага універсітэта ён пасляўся ў сваім радавым маёмасці Лаздуны Ашмянскага павета Віленскай губерні. За кароткі час І.

Корвін-Мілеўскі зрабіў сваю гаспадарку ўзорнай. Ён часта выступаў у друку на палітычныя і эканамічныя тэмы. У 1905 годзе ў Вільні выдаецца яго кніга «Унутраны крызіс у Расіі і народнае прадстаўніцтва». Як публіцыст І. Корвін-Мілеўскі адрозніваўся самастойнасцю і дыялектычнасцю мыслення, глыбокім валоданнем адзённымі праблемамі краю. Увесну 1906 года ён быў абраны членам Дзяржаўнай Рады ад Віленскай губерні. У радзе І. Корвін-Мілеўскі ўвайшоў у так званы «Цэнтр» і працаваў вельмі энергічна. Менавіта яго актыўнасць і падтрымка членаў Дзяржаўнай Рады ад літоўска-беларускіх губерняў прадухілі-

ён выходзіў рэгулярна з 1 верасня 1906 года. У адрозненне ад «Кур'ера літэўскага», які імкнуўся аб'яднаць вакол сябе ўсё польскае грамадства краю і таму даваў магчымасць разнастайным палітычным сілам выступіць на сваіх старонках, «Дзёнік Віленскі» адразу заявіў, што з'яўляецца органам партыі нацыянальных дэмакратаў на Беларусі і Літве. Гэтая партыя ў часы рэвалюцыі была галоўнай палітычнай сілай у Польшчы. Яе тэарэтыкамі і кіраўнікамі з'яўляліся Ю. Паплаўскі, Э. Баліцкі і Р. Дмоўскі. Партыя нацыянальных дэмакратаў узнікла яшчэ ў канцы XIX стагоддзя. Сваёй галоўнай мэтай яна лічыла дасягненне

прывесці да адыходу людзей ад касцёла.

Так ужо ў 1905 годзе публіцыстыка выявіла адну з важных праблем польска-беларускіх адносін — праблему мовы набажэнства. Каталіцкі касцёл на Беларусі і Літве са сваёй польскай мовай многімі дзеячамі польскага нацыянальнага руху ўспрымаўся як аснова польскай культуры ў краі. Яны быццам не бачылі яго паланізуючай ролі ў адносінах да літоўскага і беларускага народаў.

У 1906 годзе колькасць публікацый на беларускую тэму ўзрастае. У «Кур'ера літэўскім» з артыкулам «Вецер у твар» выступіў сам рэдактар Ч.

пералічыў прыблізныя лічбы па насельніцтву Віленскай губерні: беларусаў — 56 працэнтаў, літоўцаў — 17,5 працэнта, яўрэяў — 12,7 працэнта, палякаў — 8,2 працэнта, рускіх — 5 працэнтаў і сцвярджае, што гэтыя лічбы не адпавядаюць рэчаіснасці. Па меркаванні К. Недзялкоўскага, пералічаныя звысілі колькасць руска- і беларускамоўнага насельніцтва, таму што аднеслі да яго ўсіх сялян «нелітоўцаў». Але многія з іх лічыць роднай мовай польскую і павінны быць аднесены да палякаў, сцвярджала газета.

У артыкуле «Колькі нас!» («Кур'ер літэўскі», 1906, № 46) К. Недзялкоўскі больш падрабязна тлумачыць сваю пазіцыю: пералічыў праходзіць у часы росквіту палітыкі «абрусення», польская мова была забаронена, прадстаўнікоў грамадскасці да ўдзелу ў пералісе не дапусцілі. Аўтар прапанаваў іншыя лічбы: беларусаў — 48 працэнтаў, літоўцаў і палякаў — 17,5 працэнта, яўрэяў — 12,7 працэнта, рускіх — 3,8 працэнта. Такім чынам, па падліках К. Недзялкоўскага, колькасць беларусаў зменшылася на 8 працэнтаў, рускіх — на 1,2 працэнта.

На жаль, аўтар нідзе не ўказвае, якімі навуковымі падставамі ён пры гэтым кіраваўся. А гэта дае права разглядаць іх як фальсіфікацыю.

З афіцыйнымі данымі па веравызнанню К. Недзялкоўскі цалкам згодны: католікі — 58,8 працэнта, праваслаўныя — 27,6 працэнта, іудзеі — 12,9.

Такім чынам, аўтар падводзіць чытача да вываду, што Віленская губерня — гэта губерня славянская і каталіцкая. Апошняе, на думку К. Недзялкоўскага, азначае, што яна знаходзіцца пад культурным уплывам Заходняй Еўропы. «З двух каталіцкіх народаў краю (палякаў і літоўцаў. — А. С.) палякі маюць большыя шансы данесці заходнюю культурную цывілізацыю да асноўнай масы насельніцтва». Фальсіфікаваныя даныя статыстыкі ў спалучэнні з упэўненасцю, што ў беларусаў няма і не будзе ніякай самастойнай культуры, дэвалюілі К. Недзялкоўскаму фактычна зрабіць вывад аб неабходнасці паланізуючай карэнага насельніцтва краю.

Польскія публіцысты не бачылі амаль што ніякіх перспектыв для развіцця беларускай культуры. Самае значнае, на што маглі разлічваць беларусы, на думку Л. Васілеўскага, дык гэта на ўзнікненне папулярнай беларускай літаратуры і на тое, што беларуская мова стане мовай навування ў народных вучылішчах. Дарэчы, Л. Васілеўскі адзін з нямногіх польскіх публіцыстаў, які прызнаваў існаванне беларускага этнасу. З 1895 года ён з'яўляўся членам ППС, рэдагаваў «Пшэдсвіт», а з 1907 года — нелегальны часопіс «Работнік». Ён лічыў адным з найбольшых даследчыкаў па нацыянальных пытаннях. У Польшчы 20-х гадоў Л. Васілеўскі кіраваў Інстытутам вывучэння нацыянальных адносін. Асабліва яго цікавілі нацыянальныя адносіны на Беларусі і Літве. У 1907 годзе ён выдаў у Варшаве кнігу «Літва і яе народы», праз пяць гадоў — «Літва і Беларусь». Аднак гэтая постаць стаяць неж асобна сярод іншых польскіх грамадска-палітычных дзеячаў.

Рэдактар «Кур'ера літэўскага» Янкоўскі ў першай палове 1906 года актыўна выступіў па «беларускаму пытання». У артыкулах «Польскія інтрыгі», «Беларускі буквар» ён сцвярджаў: «...у беларусаў не можа быць уласнай культуры таму, што ў іх адсутнічаюць культурныя традыцыі. З месяца культура для беларусаў не з'явіцца...»

А. СМАЛЯНЧУК.

(Заканчэнне будзе).

ТАК БЫЛО, ТАК ПАВІННА БЫЦЬ

[БЕЛАРУСКАЕ ПЫТАННЕ У ВІЛЕНСКИМ ПОЛЬСКИМ ПАНСКА-КЛЕРЫКАЛЬНЫМ ДРУКУ 1905—1907 ГАДОУ]

лі ўвадзненне ў Віленскай, Ковенскай і Гродзенскай губернях бюракратычнага русіфікацыйнага земства, распрацаванага членамі ўрада П. А. Сталыпіна. У «Кур'ера літэўскім» І. Корвін-Мілеўскі не абмяжоўваўся роляй выдаўца. Ён часта выступаў на яго старонках як публіцыст, і, здаецца, менавіта гэтым чалавекам быў вызначаны палітычны твар газеты на ўвесь час рэвалюцыі. Практычна адзіным прафесійным журналістам, які нёс на себе ўвесь цяжар рэдакцыйнай працы, з'яўляўся Ян Замаараеў, вядомы ў краі пад псеўданімам «Е. Урсын». За яго плячэмі быў дваццацігадовы журналісцкі вопыт. Ён працаваў у часопісах Варшавы, Кіева, Харбіна (Кітай). У Вільні Ян Замаараеў апынуўся дзякуючы запрашэнню выдаўца. У перыяд рэвалюцыі кіраўніцтва газеты і склад яе рэдакцыі двойчы змяніліся. Першага снежня 1905 года рэдактарам стаў вядомы пэст і публіцыст Ч. Янкоўскі (1857—1929). Яго з'яўленне было звязана з тым, што І. Корвін-Мілеўскі, які не меў вопыту рэдакцыйна-выдавецкай дзейнасці, сутыкнуўся з вялікімі фінансавымі праблемамі і прадаў «Кур'ер літэўскі» ўладальніку буйнейшай друкарні ў Вільні Ф. Завацкаму. Новы ўладальнік адразу запрасіў на пасаду рэдактара Ч. Янкоўскага.

Ч. Янкоўскі — гэта асоба, якая пакінула значны след у польскім руху часу рэвалюцыі на Беларусі і Літве. Ён таксама быў землеўладальнікам і валодаў маёмасцю ў Ашмянскім паеве. Янкоўскі ўвесну 1906 года быў абраны дэпутатам І Дзяржаўнай думы. 2 красавіка 1907 года ў выніку канфлікту з уладальнікам газеты, якім з канца лютага 1906 года быў віленскі епіскап Э. Роп, ён пакінуў пасаду рэдактара, і яе заняў былы сакратар рэдакцыі В. Бараноўскі. Нягледзячы на гэтыя змены, палітычны напрамак «Кур'ера літэўскага» ў перыяд рэвалюцыі застаўся нязменным. Ён адлюстроўваў погляды тых польскіх землеўладальнікаў, якія лічылі Беларусь і Літву сваёй радзімай і адстойвалі неабходнасць уласнай (краёвай) эканамічнай і палітычнай лініі, якая не супадала ні з праграмай агульнарасійскіх партый, ні партый нацыянальных дэмакратаў у Польшчы. Апошнім тлумачыцца рэзкае палеміка «Кур'ера літэўскага» з «Дзёнікам Віленскім», які ярка з выказаў погляды «эндэцыі» на Беларусі і Літве.

Другім па значэнню польскім перыядычным выданнем у краі з'яўляўся «Дзёнік Віленскі».

нацыянальнай незалежнасці Польшчы. Праграма партыі мела выразную нацыяналістычную афарбоўку. У перыяд рэвалюцыі члены ПНД упэўнены перамаглі на выбарах і ў І і II Дзяржаўныя думы ў Польшчы і імкнуліся пашырыць свой уплыў на беларускія, літоўскія і ўкраінскія землі. У гэты перыяд ПНД часова адмовілася ад патрабаванняў незалежнасці Польшчы і дамагалася толькі нацыянальнай аўтаноміі ў складзе Расійскай імперыі.

Першым рэдактарам «Дзёніка Віленскага» стаў А. Карповіч. Вельмі хутка яго змяніў Ян Замаараеў, адзін з заснавальнікаў «Кур'ера літэўскага». Але і ён быў нядоўга на чале «Дзёніка».

Пасля яго ад'езду ў Варшаву рэдактарам газеты стаў Ю. Хлашко, які ў час рэвалюцыі і пасля яе з'яўляўся адным з найбольш актыўных дзеячаў ПНД на Беларусі і Літве. З расійскім царызмам у яго былі асабістыя разлікі. У пачатку 80-х гадоў XIX стагоддзя па абвінавачанню ў антыўрадавай дзейнасці ён быў засланы ў Сібір, потым працаваў рэдактарам у Варшаве і Львове. І Хлашко і яго папярэднікі настойліва прапагандавалі праграмныя прынцыпы ПНД і імкнуліся пераканаць польскіх чытачоў, што для паляка, дзе ён ні жыў, нацыянальныя інтарэсы павінны быць вышэй за ўсё.

Трэба адразу адзначыць, што на старонках краёвага польскага друку польска-беларускія нацыянальныя адносіны не займалі значнага месца. Беларускі нацыянальны рух толькі пракладаў сабе шлях у культурным, палітычным, рэлігійным жыцці краю. Прадстаўнікі польскага нацыянальнага руху доўгі час не працягвалі да яго значнай увагі.

У 1905 годзе «Кур'ер літэўскі» толькі аднойчы закрануў тэму, якая была звязана з беларускім нацыянальным рухам, А. Багдановіч у артыкуле «Аб беларускай мове» высмейваў і беларускую мову, і людзей, якія думалі аб яе развіцці. Мэтай артыкула, у якім аўтар пісаў, што беларуская мова — «гэта мова цемры і невуцтва, набор скажоных польскіх і рускіх слоў», з'яўлялася крытыка патрабаванняў аб увадзненні набажэнства ў касцёлах на беларускую мову. А. Багдановіч у канцы артыкула рабіў наступны вывад: «Духавенства павінна несці слова божае толькі на польскай мове. Людзі звыклія з ёй і ніякіх перамен не хочуць. Усялякія перамены могуць

Янкоўскі. І тут галоўная мэта — крытыка прапаноў аб увадзненні беларускай мовы ў касцельнае набажэнства, у навучанне дзяцей каталіцкай рэлігіі. Аўтар сцвярджаў, што ўвесь тэкст званы «беларускі рух» інспіраваны адміністрацыяй, каб падарваць польскія пазіцыі на Беларусі і Літве. Самі ж беларускія сяляне, па меркаванні Ч. Янкоўскага, не жадаюць чуць у касцёле сваю «простую» мову. «Моляцца па-польску, слухаюць слова Божае па-польску. Так было ў часы Ягайлы, так павінна быць і цяпер».

Польскія публіцысты вельмі часта ў сваіх меркаваннях выкарыстоўвалі тэзіс аб адсутнасці нацыянальнай самасвядомасці ў значнай частцы беларускага сялянства. Аднак у гэты перыяд нацыянальнае свядомасць была на нізкім узроўні і ў польскіх, і ў літоўскіх сялян. Нават польскі друк адзначыў, што не толькі беларускія, але і польскія сяляне на Беларусі і ў Літве называлі сябе «католікамі» ці «тутэйшымі».

Для многіх сялян, не атрымаўшы нават пачатковай адукацыі, прычэснутых цяжкай фізічнай працай, межы навакольнага свету праходзілі па межах павета. Не нізкі ўзровень нацыянальнай свядомасці ў сялянства з'яўляўся праблемай беларускага нацыянальнага руху, а адсутнасць шырокага слога нацыянальнай інтэлігенцыі.

Трэба адзначыць і факт недакладнай распрацаванасці ў той час паняцця «нацыянальнае». Гэта, безумоўна, паўплывала на вынікі пералісу 1897 года. Першы ўсеагульны пераліс насельніцтва Расійскай імперыі ўжо выдзяляў сярод «рускай народнасці» насельніцтва, якое размаўляла па-беларуску і па-ўкраінску. Само па сабе гэта ўжо з'яўлялася поступам і давала магчымасць карыстацца колькаснымі данымі па беларускіх, украінскіх, іншых нацыянальнасцях краю. Аднак ці можна лічыць мову галоўнай прыкметай нацыянальнасці, ці прыкметай «народнасці», як у пералісе? Усё ж галоўным крытэрыем была і застаецца самасвядомасць чалавека.

Польскія публіцысты звярталі ўвагу на гэтую недакладнасць, але, калі рабілі аналіз вынікаў пералісу, зноў паўтараў яе. Яны часта звярталіся да матэрыялаў пералісу з мэтай іх крытычнага перагляду. К. Недзялкоўскі ў артыкуле «Насельніцтва Віленскай губерні» («Кур'ер літэўскі», 1906, № 6) карэктывуе афіцыйную статыстыку. Ён прыводзіць узятыя з

ПІСЬМЫ 3-ЗА МЯЖЫ

Чырвоны Фашызм не мог даць нам вызвалення

Вельмі здзівіўся, калі прачытаў вялікі палемічны артыкул А. Ільшук «Гэта было вызваленне». І нашошта было для рэдакцыі «Голас Радзімы» марнаваць столькі паперы і псаваць для добрых людзей настрой гэтым паскудствам — бальшавіцкім пасквілем, прапагандай і маной? А. Ільшук вельмі хітра стараецца абліць разбойніцкі і праступны бальшавізм і нават, каб атуманіць чытачоў, дык штучна таксама лае кліку Сталіна і яго памагатых. Плача кракадзілавымі слязьмі. Але галоўная яго мэта ў артыкуле — гэта з усіх сіл пачатак другой сусветнай вайны і падзел Польшчы двума тыранамі — Гітлерам — Сталіным ахрысціць «вызваленнем» Заходняй Беларусі цераз бальшавікоў у 1939 годзе востанню. Бо, як вядома, па згодзе Сталіна — Гітлера і пакта Рыбентропа—Молатава палавіна Польшчы з усходу апынулася пад акупацыяй бальшавікоў, і, па словах аўтара, «яны прынеслі нам, беларусам усходніх крэсаў», райскае жыццё. Не інакш, А. Ільшук фанатычны бальшавік, калі адважыўся так пісаць.

Я згодны, што нашы людзі былі атуманены бальшавіцкай прапагандай і маной, бо і сапраўды «соллю і хлебам» віталі «вызваліцеляў» і выстаўлялі розныя браны для іх. Але скора гэты «соль і хлеб» бокам вылезлі нашым цёмным і атуманеным людзям. Бо з агня (польскай санітарнай галечы) апынуліся ў полімі (бальшавіцкім чырвоным фашызме). Гісторык М. Іваноў праўду пісаў аб гэтым. Барані нас Божа ад такога вызвалення. У нашых тэрэны Заходняй Беларусі хлынула, як мошка, з усходу кацэпская навалніца. Ехалі і ехалі рознымі сродка-

мі транспарту розныя камісары, сакратары партыі і іншая сволач цэлымі сем'ямі, і афіцэры, і жыдаўня. Агалілі дачыста ўсе крамы і магазіны. А. Ільшук цешыцца, што беднякоў надылілі зямлёю. Але як надылілі? І каб не вайна Гітлера з Савецкамі ў чэрвені 1941 года, дык пэўна, што з кожнай беларускай вёскі найлепшыя гаспадары пайшлі б у Сібір і на Салаўкі. Такі самы лёс спаткаў бы і палякаў, пражываючых на нашай зямлі. Толькі шчасце, што не ўспелі, хача з некаторых беларускіх вёсак пачалі вывозіць на «цьвёрдую выпраўку» і нашых людзей. А. Ільшук піша, што, маўляў, хто бачыў, «каб акупанты давалі бясплатна сям'ям зямлю, а бальшавікі далі». О, якое шчасце! О, яны добранькія, хоць прыкладай да раны, бо і пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі «надзялілі» таксама беднякоў памешчыцкай зямлёю, а праз некалькі гадоў закабалілі ўсіх у калгасы і дачыста ўсіх агалілі. Пазабіралі кароўкі з вяроўкамі, збожжа, паразбіралі ўсякія пабудовы, і сяляне сапраўды жылі, як у раю, голыя, як Адам з Эваю. А хто быў супраць гэтага, дык бог-Сталін меў для іх сваё месца — Сібір.

Такі самы лёс спаткаў бы і нашых людзей з гэтай зямелькаю. Праз некалькі гадоў так мы яе бачылі б, як свае вушы. Ці аб гэтым А. Ільшук ніколі не думаў? Далі толькі для пацяшэння, каб потым адабраць. Ці ён не ведае, што кожны тэталітарны рэжым нікому і ніколі вызвалення не даў і не даць? Цэлы СССР — гэта была турма народаў. Гітлер таксама свае «паходы» называў вызваленнем ад таго ці другога. А вайну з СССР называў вызваленнем ад бальшавізму-камунізму. І

многа было такіх, што верылі гэтаму. Таксама і Беларусь, па яго словах, — гітлераўская армія «вызваліла» ад кіпцюроў бальшавізму і нават школьніцтва, і родная мова лепш развівалася, як перад самай вайною, пры Сталіне. Што, мо не так?

Нават маю ў сябе беларускі календар «Гаспадар», выдадзены пры акупацыі ў 1943 годзе ў Беластоку, ёсць нават у ім верш К. Буйлы: «Люблю наш край, старонку гэту». У той час, калі пэўна жыла ў Маскве і ішла крывавае вайна, сталінская ўлада ніколі не дазволіла б, каб у сваім нейкім часопісе ці календары змясціць верш свайго паэта, пражываючага ў Берліне. Бо ў яе ўсе такія былі ворагі і здраднікі. Мо не так?

Але барані Божа, я не стараюся і не думаю бараніць і абяляць тырана Гітлера і яго ўладу, але толькі даю прыклад. Бо гэта ворагі! Але і Сталін, і яго кліка нічыць не лепшыя. Аднаго поля ягада.

А тое, што Беларусь «развівалася і мела дасягненні» пры сталінскай ўладзе, дык гітлераўская Германія яшчэ лепш развівалася і на сённяшні дзень загнала нас усіх у казіны рог. Мы жабракі ў параўнанні з немцамі, бо ў нас гэта камуністы так «дагаспадарыліся». А ці А. Ільшук не ведае тое, што ўсе важнейшыя гарады, заводы, фабрыкі, электрастанцыі ў Сібіры і не толькі пабудаваны на чалавечых касцях?

На заканчэнне хачу сказаць найгалоўнейшае: камуністы далі вызваленне толькі гультаям, зладзеям, бандытам, крміналістам — і далі жыццё і ўладу, і, на жаль, па сённяшні дзень яны правяць. І таму такая бяда.

Мікалай ПАНФІЛЮК,
Польшча.

Калі суайчыннікі за мяжой прачытаюць гэты верш, яны даведваюцца аб вялікай вартасці роднага слова.

З павагай і найлепшымі пажаданнямі
Юрый РАСАДЗІНСКІ.

Аўстралія.

Ад рэдакцыі: Па просьбе нашага земляка друкуем верш Яносі Купала «Роднае слова».

Яносі КУПАЛА

РОДНАЕ СЛОВА

Магутнае слова, ты, роднае слова!

Са мной ты на яве і ў сне;

Душу мне затрэсла пагудкаю новай,

Ты песень наўчыла мяне.

Бясмертнае слова, ты, роднае слова!

Ты крыўды, няпраўды змагло;

Хоць гвалі цябе, накладалі аковы,

Дый дарма: жывеш, як жыло!

Свабоднае слова, ты, роднае слова!

Зайграй ты смялей, веселей!

Хоць гадзіны смяюць, кружацца совы,

Жывеш ты на хвалу людзей.

Загнаннае слова, ты, роднае слова!

Грым і над радзімай зямлёй:

Што родная мова, хоць бедная мова,

Мілей найбагатшай чужой!

Вясной 1990 года ў Рыме сабраліся навукоўцы чатырох краін Цэнтральна-Усходняй Еўропы — Беларусі, Літвы, Польшчы, Украіны. Яны абгаварылі пытанні супольнай гісторыі, стварылі камітэт для кардынацый даследаванняў. Удзельнікаў прыняў Папа Рымскі Ян Павел II.

З таго часу аналагічныя сустрэчы сталі праводзіцца рэгулярна. «Рым-II» прайшоў летась у Любліне. Увага там была засяроджана на гістарыяграфіі, школьных падручніках. Было вырашана пашырыць лік краін Цэнтральнай Еўропы — ўключыць Чэхаславакію, Венгрыю.

Наша газета паведамляла, што сёлета ў канцы мая ў старажытным украінскім горадзе Камянец-Падольскі збіраўся «Рым-III». Міжнародная навуковая канферэнцыя абмяркоўвала пытанні, звяз-

ведна колькасці зацікаўленых дзяржаў — Беларусі, Украіны, Літвы і Польшчы, знайсці спецыялістаў і прыступіць да напісання падручнікаў, у якіх максімальна аб'ектыўна была б адлюстравана мінуўшчына. Гэта неабходна для таго, каб на нашых землях не паўтарылася тое, што адбываецца ў Югаславіі.

— Тэзісы вашага даклада асагалоўлены: «Пераадоленне імперскага сіндрому ў выкладанні нацыянальнай гісторыі». Імперскі сіндром — вымаецца на ўвазе Расія?

— І не толькі, а і Літву, і Польшчу, хача Расія ўсё ж найбольш. Сумесна з украінцамі, такімі ж заняўшымі на працягу стагоддзяў, як і беларусы, мы выступаем супраць гэтага заняўшання.

У сваім дакладзе на канферэнцыі я даводзіў, што пасля знікнення з геаграфічнай карты свету самай вялікай за ўсю гісторыю чалавецтва

У КАМЯНЕЦ-ПАДОЛЬСКУ

ПРАЙШОУ «РЫМ-III»

САМАЕ СТРАШНАЕ БЫЛО УЧОРА?

ныя са становішчам чалавечка, фарманнем грамадзянскага супольніцтва ў новай пасткамуністычнай рэальнасці, якая складаецца ў Цэнтральна-Усходняй Еўропе. Беларусь на канферэнцыі прадстаўлялі відны навукоўцы, сярод якіх быў намеснік старшыні Камісіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь па адукацыі, культуры і захаванню гістарычнай спадчыны Алег Трусаў.

Наша гутарка з ім пачалася з таго, што Алег Анатолевіч паклаў перада мной некалькі брашур на польскай мове, даволі дасканала выдадзеных у суседняй краіне. «Гродна», «Нясвіж», «Слонім», «Ліда» — напісана на вокладцы. І там жа пазначана серыя «Бібліятэчка крэсва». Пра змест няцяжка здагадацца: жыхары Гродна, Ліда, Слоніма, Нясвіжа (пералік можна працягнуць) не павінны забываць, што жывуць яны ў спакоўных польскіх гарадах, але на «крэсах», і таму не варта разлічваць на асаблівую самастойнасць і роўнасць.

— У сувязі з гэтым я хачу бачыць, Алег Анатолевіч, вашу думку наконт «Міжнароднага круглага стала», які нядаўна прайшоў у Мінску і быў прысвечаны Вялікаму княству Літоўскаму. Галоўнымі экспертамі на гэтай сустрэчы былі палякі.

— Да «круглага стала» я стаўлюся неадназначна. Думаю, што праца ў гэтым напрамку толькі пачалася. Варта правесці падобныя сустрэчы і з літоўцамі, яшчэ і з украінцамі. Добра, што правялі «круглы стол» з Польшчай. Бо тое, што польскія спецыялісты сусветнага ўзроўня на беларускай зямлі засведчылі, што Княства Літоўскае было беларуска-літоўскім гаспадарствам, ставіць крыж на розных тэрытарыяльных прэтэнзіях да Беларусі.

На канферэнцыі ў Камянец-Падольскі таксама абмяркоўваліся пытанні нашай гісторыі і ў прыватнасці гісторыі Вялікага княства Літоўскага.

Пагадзіліся на тым, што па Княству трэба стварыць чатырохбаковую камісію, адпа-

таталітарнай дзяржавы пад назвай СССР у гістарычнай навуцы былых савецкіх рэспублік запанавала разгубленасць. Бо ўсе падручнікі па гісторыі СССР, што складаліся з прэпараванай і аднаведнасці з бальшавіцкімі догмамі гісторыі Расіі і некаторых дадаткаў з гісторыі асобных дзяржаў, што некалі паглынула супердзяржава, сталі нікому непатрэбнымі.

Паўстала праблема па стварэнні непалітызаваных, пазбаўленых пэўных ідэалагічных перакосаў, падручнікаў. Каб іх стварыць, неабходна сумеснымі намаганнямі беларускіх і украінскіх гісторыкаў пераадолець наступны імперскія гістарычныя міфы:

1) Існаванне ў IX—XIII стагоддзях «старажытнарускай дзяржавы» і «старажытнарускай народнасці».

2) Канцэпцыя Вялікага княства Літоўскага як дзяржавы літоўскіх феадалаў, што слай захапілі беларускія і украінскія землі.

3) Рэч Паспалітая — дзяржава польскіх феадалаў (папоў), што заняволілі беларускі, украінскі і літоўскі народы.

4) «Вызваленчая» вайна беларусаў і украінцаў 1648—1667 гадоў з мэтай далучэння да Расійскай дзяржавы.

5) «Уз'яднанне» Беларусі і часткі Заходняй Украіны з Расійскай імперыяй як становучы фактар гісторыі беларусаў і украінцаў.

6) Замоўчванне і фальсіфікацыя гісторыі ўзнікнення незалежных Беларускай і Украінскай дзяржаў у 1917—1918 гадах.

7) Акрамя гэтых і іншых гістарычных міфаў, беларускія і украінскія гісторыкі павінны агульнымі намаганнямі даць ацэнку вынікаў драпежнага Рыжскага міру 1921 года, а таксама пакта Молатава—Рыбентропа 1939 года, напісаць праўдзівую гісторыю Вялікай Айчыннай вайны і партызанскага руху на тэрыторыі, часова занятай нямецкімі войскамі.

(Заканчэнне на 6-й стар.)

ПРАДВЕСНІК СВАБОДЫ

Шаноўная рэдакцыя!

Шчыра дзякую за ваша пісьмо. З яго даведаўся, што выняты з аўстралійскіх газет, якія я вам дасылаю, вас зацікавілі, бо вы маеце маю агульмасць параўнаць вашу прэсу з нашай. Адгучыць падзеі ў вашай краіне разгортваюцца так хутка, што навіны вельмі скора старэюць. Тым менш, заўсёды цікава даведацца, як аўстра-літвінскія эксперты разглядаюць вашы праблемы, дзякуючы за яны ўяўляюць развіццё падзей далей. Дзякую за вашу газету, за тое, што вы пра мяне не забываеце.

Хачу бы, каб вы ў сваёй газеце надрукавалі верш Я. Купала, напісаны ім у 1908 годзе «Роднае слова», які належыць да патрыятычных твораў паэта. У ім доецца мастацкае асэнсаванне роднай мовы ў жыцці і гістарычнага лёсу беларускага народа. Верш напісаны ў час ста-льпінскай рэакцыі, калі розныя шавіністы і чарнасоценцы ганьбавалі беларускую культуру, народ, мову, прадказваючы ім непазбежную гібель.

Верш з'яўляецца гнейным паэтычным адказам на гэты брудны нападкі, што і вызначыла яго публіцыстычную завостранасць. Паэт бала яго публіцыстычную завостранасць, чыць у родным слове найперш магутную сілу, здольную ўскаліхнуць душу і заклікаць яе да творчага жыцця. Свабоднае роднае слова з'яўляецца прадвеснікам свабоды.

ЛІСТКІ З КАЛЕНДАРА

21 чэрвеня, нядзеля

ПОЛАЦКАЯ АКАДЭМІЯ

Доўгі час падручнікі пераконвалі нас, што да Кастрычніцкай рэвалюцыі Беларусь не мела вышэйшых навучальных устаноў. Гэта, далікатна кажучы, няпраўда. Такія ўстановы існавалі, ды толькі царскія ўлады раней ці пазней зачынялі іх, каб больш паспяхова праводзіць палітыку русіфікацыі і духоўнага заняволення нашага народа.

Адной з вышэйшых навучальных устаноў дэ-рэвалюцыйнай Беларусі з'яўлялася Полацкая акадэмія, утвораная з мясцовага езуіцкага калегіума, які быў заснаваны яшчэ ў 1581 годзе.

Акадэмія мела тры факультэты: тэалагічны, філалагічны, дзе вывучалася лацінская, грэчаская, старажытнаўрэйская, французская, нямецкая і руская мовы, і вольных мастацтваў з выкладаннем філасофіі, фізікі, матэматыкі, архітэктуры, грамадзянскага права і гісторыі. Побач з вучэбнымі аўдыторыямі размяшчалася карцінная галерэя, музей, абсерваторыя, вучэбныя лабараторыі. Каля 40 тысяч тамоў налічвала найбагацейшая ў той час на Беларусі акадэмічная бібліятэка, аснову якой складалі вы-

данні XVII—XVIII стагоддзяў, у тым ліку працы Арыстоцеля, Эразма Ратэрдамскага і інш. Пры акадэміі дзейнічала друкарня, дзе выходзілі ілюстраваны часопіс «Месеннік палоккі».

Полацкая акадэмія мела статус універсітэта. Ёй падпарадкоўваліся ўсе езуіцкія навучальныя ўстановы Расейскай імперыі. Выкладанне вялося на польскай мове, але дзейнасць акадэміі ўсё адно спрыяла фармаванню нацыянальнай беларускай інтэлігенцыі, Гэта і стала адной з галоўных прычын закрыцця навучальнай установы.

Уладзімір АРЛОУ.

29 чэрвеня, панядзелак

«МУЖЫЦКАЯ ПРАЎДА»

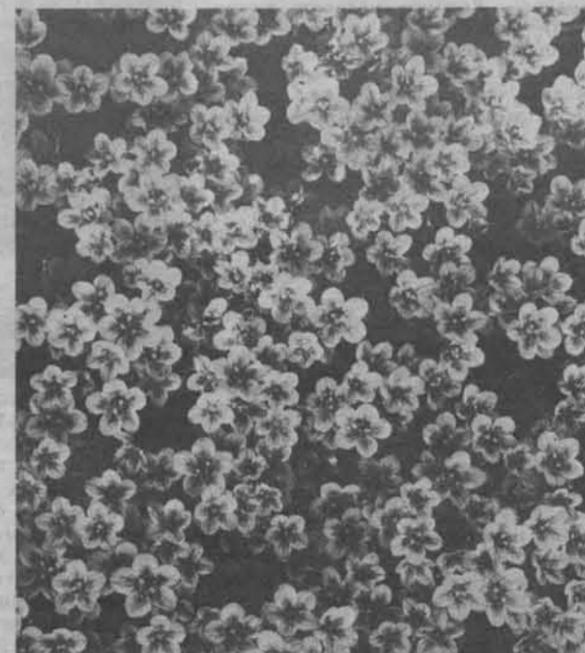
Дзецюкі!

Мінула ўжо тое, капі здавалася ўсім, што мужыцкая рука здасца толькі да сахі, — цяпер настаў такі час, што мы самі можам пісаці, і то пісаці такую праўду справядліву, як бог на небе. О, загрыміць наша праўда і, як маланка, пераляціць па свеце! Няхай пазнаюць, што мы можам не толькі карміць сваім хлебам, но яшчэ і вучыць сваёй мужыцкай праўды.

Пыталі і пытаюць усе, што чуваці на свеце, хто нам, бедным мужыкам, дасць вольнасці? Но, праўду сказаўшы, мала хто хоча сказаці так, як сумленне кажа — па справядлівасці. Мы, мужыкі, браты вашыя, мы вам будзем гаварыць цэлую праўду, толькі слухайце нас!

Маскалі, чыноўнікі і многа паноў будуць перапыняць пісьмо наша да вас; но найдуцца людзі і з мужыкоў разумнейшыя, і з панскага роду, і з местачковых, што хочучь вашай свабоды, вашага шчасця, — яны вам самі гэта пісьмо даваці будуць, каб вы зналі, хто ваш прыяцель, а хто ваш вораг...

Выйшла 7 нумароў «Мужыцкай праўды». 1-шы нумар надрукаваны ў канцы чэрвеня — пачатку ліпеня 1862 года. Да канца 1862 года выйшла яшчэ 5 нумароў. 7-мы нумар выпушчаны ў 1863 годзе. Асобныя нумары перадрукаваліся паўторна (трохі адрозніваліся ад папярэдніх). Выдавалася невялікім фарматам, але значным тыражом, распаўсюджвалася амаль на ўсёй Беларусі, а таксама ў Літве і Латвіі. Кожны нумар падпісваўся псеўданімам «Яська — гаспадар з-пад Вільні». У выданні заўважваецца пэўны план, кожны нумар прысвячаўся якой-небудзь праблеме грамадскага жыцця. Усе нумары прысякнуты найважнейшым пытаннем эпохі — пытаннем зямлі і волі.

Лета.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

СПОРТ

ЛЕГКАЯ АТЛЕТЫКА. Спартсмены 36 краін разыгралі прызы на міжнародных спаборніцтвах у германскім горадзе Котбусе.

Вось ужо каторы раз высокімі вынікамі радуець нас беларускія атлеты Наталія Шыкаленка (нданне кап'я), Геннадзь Сухараў (скачкі з шастом), якім дасталіся галоўныя ўзнагароды.

БЕСЛАВАННЕ. Чэмпіянат СНД у Маскве стаў апошнім адборачным спаборніцтвам перад паездкай на летнія Алімпійскія гульні. Па выніках яго трэнеры назвалі поўны састаў зборнай былога Саюза. У гэтым спісе ёсць і прадстаўнікі Рэспублікі Беларусь: Сяргей Калеснік, Аляксандр Масяйкоў, Дзмітрый Даўгалюк, Аляксандр Грамовіч.

КУЛЯВАЯ СТРАЛЬБА. Алімпійская чэмпіўка Сеу-

ла Ірына Шылава з Гродна атрымала перамогу на адкрытым першынстве СНД. У стральбе на 50 метраў з малякалібернай вінтовак яна выбіла 683,6 ачка.

Да гэтага наша зямлячка

заваявала «серабро» ў стральбе з пневматычнай зброі.

У Ігара Басвінскага і Сяргея Юрусана адпаведна другое і трэцяе месцы ў спаборніцтвах пісталетчыкаў.

ЮРЫДЫЧНЫ СТАТУС ЭМБЛЕМЫ

Прыемная навіна прыйшла са штаб-кватэры МОК: зацверджана эмблема НАК Рэспублікі Беларусь. Яна, а таксама іншыя алімпійскія сімвалы з'яўляюцца выключнай уласнасцю Нацыянальнага алімпійскага камітэта РБ. Гэта ўласнасць ахоўваецца як дзяржаўным законам, так і Алімпійскай хартыяй.

Эмблема, а таксама іншыя алімпійскія знакі, сімвалы або найменні НАК Беларусі не могуць быць выкарыстаны ні ў рэспубліцы, ні за яе межамі без папярэдняй пісьмовай узгодненасці выканкома Нацыянальнага алімпійскага камітэта РБ.

НАК Беларусі на ўзаемавыгадных умовах можа прадаставіць права выкарыстання гэтай эмблемы або іншых алімпійскіх сімвалаў і найменняў прадпрыемствам, арганізацыям і прадпрыемальнікам, якія зацікаўлены ў рэкламе сваёй прадукцыі, прасоўванні яе на міжнародным рынку.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

ЗАСНАВАЛЬНІК:

Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом (таварыства «Радзіма»).

НАШ АДРАС:

220600, МІНСК, ПРАСПЕКТ Ф. СКАРЫНЫ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Пазіцыя рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Газета аддрукаваная ў друкарні «Беларускі Дом друку»
Індэкс 63854. Зак. 1158.
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12